

Nr 110.

Av herr **Bengtsson m. fl.**, om utredning rörande stamboksföringen av nötboskap samt organisationen av kontrollföreningsverksamheten.

Sedan många år tillbaka vidtagas åtgärder från det allmännas sida i syfte att förbättra landets kreatursbestånd genom stamboksföring av nötboskap samt kontroll över mjölkornas avkastning och foderförbrukning. Att dessa åtgärder givit goda resultat framgår bland annat av de avkastningsresultat, som uppnåtts inom till kontrollföreningsverksamheten anslutna besättningar. Även i fråga om kroppsbyggnad och typ synes det djurbestånd, varom fråga är, hava undergått en icke oväsentlig förändring till det bättre.

Detta oaktat är anslutningen till sagda verksamhetsgrenar alltjämt mycket begränsad. Sålunda omfattar kontrollföreningsverksamheten för närvarande endast omkring 15 procent av landets hela kobestånd. I fråga om stamboksföringsarbetet är förhållandet ännu ogynnsammare, i det att endast 3.7 procent av samtliga kor i riket kunna beräknas vara anslutna till denna verksamhet.

Beträffande kontrollföreningsverksamheten har 1935 års riksdag genom möjliggörande av enklare och billigare kontrollmetoder än som tidigare stått till buds redan vidtagit åtgärder, som kunna förväntas medföra en ökad anslutning till verksamheten. Så är däremot icke förhållandet beträffande stamboksföringsarbetet, vilket alltjämt fortgår efter i stort sett samma grunder som ursprungligen fastställdes för denna verksamhet.

Enligt gällande regler skall varje stambok omfatta en huvudavdelning och en förberedande avdelning. För införande av djur i huvudavdelningen erfordras minst fem på varandra följande i stamboken verifierade korsningsgenerationer. I anslutning härtill är stambokens förberedande avdelning uppdelad i lägst fyra klasser, envar för sin korsningsgeneration.

Härav framgår, att det i många fall erfordras mer än en mansålder, innan ättlingar av ursprungligen icke stamboksförda djur kunna införas i stambokens huvudavdelning. Det är ganska naturligt, att många djurägare underlåta att påbörja ett sådant arbete, vars frukter till betydande del endast komma en efterföljande generation till godo. Detta så mycket mera som en anslutning till verksamheten för närvarande i allmänhet kräver icke oväsentliga stamboks- och besiktningsavgifter.

Men även ur andra synpunkter gör sig behov av en utvidgad och förenklad stamboksföring starkt gällande. Sålunda kunna endast tjurar, fallna efter i stambokens huvudavdelning införda föräldrar på visst undantag när, bliva föremål för stamboksföring. Det hondjursmaterial, som står till förfogande för ändamålet, blir härigenom så starkt begränsat, att ungefär var tredje

tjurkalv måste tagas i anspråk för rekrytering av det nu förefintliga beståndet av stamboksgilla tjurar. Det obetydliga överskott, som föreligger, torde i stort sett endast motsvara den riskmarginal, som måste beräknas för sjukdom, olycksfall och uppfödningssfel under kalvarnas utvecklingsperiod. Någon större möjlighet att verkställa ett omsorgsfullt avelsurval eller tillgodose ett ökat behov av stamboksgilla tjurar kan sålunda icke anses föreligga. Mycket talar för, att detta förhållande utgör en bidragande orsak till den prisstegring, som nu inträtt i fråga om stamboksgilla tjurar. Även om goda tjurpriser i viss utsträckning torde utgöra villkor för en tillräckligt omfattande tjurproduktion, så föreligger dock under alla förhållanden ett icke oväsentligt behov av goda men billiga avelstjurar, som måste tillgodoses för att möjliggöra en allmän utveckling av landets kreatursbestånd. Så är alldeles särskilt förhållandet, om tjurbesiktningstvång, som vid upprepade tillfällen från olika håll ifrågasatts, en gång blir i lag stadgat. Då här till kommer, att nu gällande stamboksregler icke till alla delar kunna sägas stå i god överensstämmelse med den moderna ärftlighetslärans grundprinciper, synes även ur denna synpunkt en snar revidering av desamma vara av behovet påkallad.

Härvid bör även beaktas, att vissa av de primäruppgifter, som erfordras för en ordnad stamboksföring, kunna inhämtas genom kontrollföreningarnas medverkan. Detta gäller samtliga uppgifter, som beröra djurens avkastning och härstamning, vilka under alla förhållanden måste insamlas och kontrolleras inom samtliga till kontrollföreningsverksamheten anslutna besättningar. Genom ett effektivt utnyttjande av detta material bör en avsevärd förenkling i stamboksförfarandet kunna genomföras.

Nu föreligger det emellertid vissa anmärkningar emot det sätt, varpå kontrollföreningsverksamheten i berörda delar hittills fullgjort sitt uppdrag, varom närmare förmåles i lantbruksstyrelsens skrivelse till Konungen den 5 september 1934 angående understöd åt kontrollföreningsverksamhet. I anslutning här till väcktes vid 1935 års riksdag tvenne motioner, nämligen I: 309 av herr von Heland samt II: 535 av herr Westerdahl m. fl., vari bland annat hemställdes, att riksdagen i enlighet med lantbruksstyrelsens förslag jämväl måtte anvisa medel för möjliggörande av en effektiv överkontroll å kontrollföreningarnas verksamhet. Jordbruksutskottet, till vilket motionerna hänvisades, avstyrkte framställningen under motivering, att en slutgiltig prövning av förslaget i fråga borde ske i samband med lösandet av hela frågan om kontrollföreningsverksamhetens lokala och centrala ledning.

Av det ovan anförda torde framgå, att de nuvarande förhållandena i fråga om kontrollföreningsverksamheten och stamboksföringen av nötboskap icke kunna anses tillfredsställande och att ändringar i åtskilliga avseenden visat sig av behovet påkallade. Tiden synes oss därför nu vara inne, att en grundlig utredning rörande ifrågavarande verksamhetsgrenars framtida ställning och organisation kommer till stånd.

På grund av vad ovan anförts, få vi hemställa,

att riksdagen måtte hemställa, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa och förelägga nästa års riksdag utredning rörande *dels* en utvidgad och förenklad stamboksföring av nötboskap, grundad på, bland annat, inom kontrollföreningarna insamlade primäruppgifter, *dels ock* kontrollföreningsverksamhetens ändamålsenliga organisation och övervakning.

Stockholm den 21 januari 1936.

Carl Bengtsson.

Joh. Johansson,

Friggeråker.

Elof B. Andersson.

Alfred Andersson.
